

nekaj bolj ali manj tipičnih ljubljanskih mestnih rajonov z različno socialno in poklicno sestavo. Vabljeni so nekateri nadaljnji monotematski prikazi. Spričo tega pričakujemo, da bomo v nekaj letih pripravili tudi sintetični prikaz etnološke podobe Ljubljane v zadnjih sto letih.

OPOMBE

*Gre za predavanje, ki ga je imel S. Kremenšek na 2. kongresu mednarodne zveze za evropsko etnologijo in folkloro I. 1982 v Susdal, SZ.

¹Narodopisje Slovencev, I—II, Ljubljana 1944, 1952

²Slavko Kremenšek, Ljubljansko naselje Zelena jama kot etnološki problem, Ljubljana 1970

³Mojca Ravnik, Galjevica, Ljubljana 1981

⁴Damjan Ovsec, Oris družabnega življenja v Ljubljani od začetka dvajsetega stoletja do druge svetovne vojne, Ljubljana 1979

⁵Slavko Kremenšek, Uvod v etnološko preučevanje Ljubljane novejših dobe, Ljubljana 1980

⁶Tanja Tomažič, Gostilne v Šiški, Slovenski etnograf XXV—XXVI, Ljubljana 1974, str. 67—88

⁷Slavko Kremenšek, Izvir in okolje delavk ljubljanske tobačne tovarne do prve svetovne vojne, Slovenski etnograf XXIX, Ljubljana 1978, str. 91—100

⁸Slavko Kremenšek, Vaščani v obmestju (Ob primeru vasi Moste pri Ljubljani), Slovenski etnograf XX, Ljubljana 1968, str. 46—75

⁹„Etnologija danes“—Prispevki k raziskovanju načina življenja, Problemi 197 (4), Ljubljana 1980

Slavko Kremenšek

PREGLED DELA SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA DRUŠTVA V LETU 1982

1. ZAPISNIK OBČNEGA ZBORA SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA DRUŠTVA 12. I. 1983

Dnevni red:

1. Izvolitev delovnega predsedstva
2. Izvolitev nadzornega odbora
3. Poročilo predsednika
4. Poročilo blagajnika
5. Poročilo urednika Glasnika
6. Poročilo urednika Knjižnice Glasnika
7. Poročilo o delu komisij:
 - a) muzejske komisije,
 - b) komisije za kadre,
 - c) komisije za spomeniško varstvo,
 - d) komisije za film
8. Diskusija o poročilih in načrt dela za prihodnje leto
9. Volitev članov za IO ZDFJ in skupščino ZDFJ
10. Razno

Ad 1.

V delovno predsedstvo so bili izvoljeni Zvezda Koželj, Boris Kuhar in Vladimir Šlibar. Občni zbor je vodil Boris Kuhar. Zapisnik je pisala Inja Smerdel (overovatelj Marko Terseglav).

Ad 2.

V nadzorni odbor so bili ponovno predlagani in izvoljeni Zmaga Kumrer, Julijan Strajnar in Tone Cevc.

Ad 3., 4., 5., 6., 7.

Z branjem poročil (priloge) je pričel predsednik in hkrati urednik Glasnika SED (Marko Terseglav). Sledilo je poročilo blagajnika (Ingrid Slavec). Poročilo vodje komisije za delo muzejev (Zvona Ciglič) zaradi njegove odsotnosti ni bilo prebrano. Enako je bilo s poročilom komisije za znanst. razisk. delo (Slavko Kremenšek). Poročilo komisije za kadre je bilo podano ustno. Njen vodja (Zmago Šmitek) je poročal o načrtovanem sestanku z ZAMTES—om o štipendiranju študentov etnologije v tujini. Sestanek bodo organizirali do maja. Komisija za spomeniško varstvo je bila brez poročila. Njen nadomestni vodja (Vlado Knific) je potarnal nad neobjavljenim gradivom posvetovanja o muzejih na prostem. Poleg prebranega poročila komisije za film (Naško Križnar) je M. Terseglav predstavil še poslano poročilo o delu etnologov v Porabju (Marija Kozar—Mukič), urednik Knjižnice Glasnika (Janez Bogataj) pa je poročal o njeni pestri izdajateljski dejavnosti.

Poročilom je sledilo mnenje nadzornega odbora, ki ni imel nobenih pripomb. Poročilo blagajnika je bilo soglasno sprejeto.

Ad 8.

Vodilna nit diskusije o poročilih je bil pesimizem, ki je zavel iz predsednikovega poročila. Razpravljalci so se vsi v glavnem trudili izpostaviti svetle strani društvenega življenja. V tem tonu je pričel Janez Dolenc. Marko Terseglav je v odgovor ponovno poudaril, da delajo le posamezniki in ne celota. Ob takem načinu dela naj bi bilo društvo preživela oblika. Boris Kuhar je menil, da smo premalo debatirali, da stvari niso bile vedno zastavljene s prave strani, da pa je bilo društvo vendarle aktivno. Poudaril je angažiranost mlajših kolegov in namignil na neangažiranost starejših. Mirko Ramovš je pripomnil, da naj si društvo v bodoče jemlje zaloga, ki jih je zmožno pojesti. Oglasil se je še Silvester Gabršček in primerjal naše s hrvaškim društvom. Vzroke za razmere v našem društvu je našel v razcepljenosti etnologov. Nekateri ne morejo slediti novim miselnim tokovom in se, ker se počutijo odrinjeni, nočejo vključevati. Marko Terseglav je pripomnil, da deli njegovo mnenje. Pri nas ni pluralizma. Mojca Ravnik je izjavila, da takšno, pesimistično govorjenje danes nima smisla. Množičnost je nemogoče doseči. Društvo pa je vendarle moderator dela in tisti organ, v katerem lahko tudi posameznik izpelje določeno akcijo. Marko Terseglav je še enkrat pojasnil svoj pesimizem. Ta izhaja iz programa,

zastavljenega ob ustanovitvi SED. Pesimizem mu zbuja ravno vloga društva kot koordinatorja dela in nosilca določenih akcij. Diskusija o problemu: društvo da ali ne, se je zaključila z mnenjem Naška Križnarja, da je predsednikova zavest prezahtevna in da je njegov odstop nepotreben.

Mirko Ramovš je izpostavil vprašanje članarine, ki zelo neredno doteka. Člani bi bili najbolj neposredno opominjani s pošiljanjem položnic. Boris Kuhar je predlagal oživitve „dobre, stare“ inštitucije poverjenikov po ustanovah. Ostalim pa naj bi pošiljali položnice.

Milan Dolenc je sprožil vprašanje Slovenskega etnografa, vendar brez pravega odmeva. Pritegnil mu je Janez Dolenc in predlagal vrnitev k staremu Etnologu — tako po imenu kot po rednosti izhajanja.

Zmago Šmitek je prispeval dva predloga za delovanje sekcije za etnološki film: 1) vključilo naj bi se več študentov in 2) sekcija naj bi se pogosteje sestajala. Naško Križnar je pojasnil, da sekcija ni zaprta, temveč odprta vsem, ki želijo v njej sodelovati.

S tem je bila diskusija zaključena. Predsednik je prešel na program za leto 1983.

— Osnovni del programa je kongres.

— V marcu bo organiziran sestanek — diiskusija o dveh referatih za kongresno temo „Težnje v razvoju slovenske etnologije in folkloristike“.

— Uvedli naj bi aktualne predstavitve ob izidu vsake nove etnološke publikacije.

— Nadaljevali naj bi z že dobro utečenim sodelovanjem s HED. V oktobru ali novembru je SED prireditelj Paralel III — predvidoma v Kopru.

— Vzporedno s tem programom bodo še naprej tekla strokovna predavanja.

Občni zbor je program sprejel. Pojavila se je le dilema v zvezi s Paralelami. Mirko Ramovš in Anka Novak sta vprašala, ali je nujno, da so Paralele letos. Ali jih ne bi bilo smotrnejše prestaviti v naslednje leto? Predsednik je pojasnil, da gre za kontinuiteto, vendar so navzoči menili, da bi bilo Paralele pametneje prenesti na pomlad leta 1984.

Boris Kuhar je prispeval k formalnemu programu še predlog za neformalno sestajanje članov društva, za družabna srečanja, ob katerih „večkrat kaj pametnega pade“. Predlog je bil toplo sprejet.

Ad 9.

Ker občni zbor ni sprejel predsednikovega odstopa, obdrži svojo funkcijo do konca l. 1983, ko mu poteče mandat (na občnem zboru 16. 12. 1981 je bil izjemoma izvoljen za dve leti). IO, ki je po statutu lahko izvoljen za 4 leta, je ostal do nadaljnjega isti.

IO ZDFJ: Marko Terseglav in Janez Bogataj
Skupščina ZDFJ: Mirko Ramovš in Julijan Strajnar

Vsi štirje so bili soglasno izvoljeni.

Ad. 10

Pod razno ni bilo več problemov.

Zapisovala je:
Inja Smerdel

Priloge: Predsednikovo poročilo o delu SED od 16. 12. 1981 do 12. 1. 1983, Poročilo nadzornega odbora, Poročilo blagajnika, Poročili urednikov Glasnika SED in Knjižnice Glasnika SED, Poročilo o delu skupine za film in njen program za leto 1983, Poročilo skupine za znanstveno raziskovalno delo in Poročilo o delu etnologov v Porabju.

2. POROČILA

a) POROČILO PREDSEDNIKA SED ZA OBDOBJE JANUAR 82 — JANUAR 83

Lanska skupščina slovenskih etnologov ni naredila posebnega načrta dela za l. 1982, ker smo kot glavno organizacijsko in finančno obveznost sprejeli pripravo za skupni kongres jugoslovanskih folkloristov in etnologov, ki bo oktobra 1983 v Rogaški Slatini. Večji del društvenih dejavnosti in akcij v letošnjem letu so načrtovale, sprejele in uresničile društvene komisije.

Priprave za kongres ZDFJ in ZEDJ: Skupščina SED je lani sklenila, da je treba pripraviti kongres, ki bo odstopal od dosedanjih šablon, teme pa naj bodo širšega pomena. IO SED, ki se je sestajal vsak mesec, je že na prvi seji predlagal okvirni program kongresa (teme, kraj). Ljubljana je bila določena za kraj kongresa zato, ker smo hoteli izkoristiti vse možnosti, ki jih nudi (Cankarjev dom, propaganda, možnost razstav, novinarsko obveščanje...), da bo kongres presegel anonimnost. Cankarjevemu domu bi za propagando in za delno cenejše dvorane društvo moralo ponuditi določene prireditve, ki jih je v času kongresa tudi načrtovalo (večer ljudske glasbe in etnološka razstava). Sklenjeno je bilo, da bo komisija za muzealstvo pripravila ob kongresu vseslovensko etnološko razstavo, ki bi na drugačen in sodoben način predstavila etnološko gradivo. Do marca 1982 je bila komisija zadolžena, da se pogovori z vsemi kustosi o razstavi, do septembra pa naj bi pripravili celoten scenarij razstave. Ob tem je bila predvidena še prodajna razstava obrtnih izdelkov. Predvideno je bilo še krajše posvetovanje o etnoloških raziskavah urbane kulture, tudi z razstavo. Načrtovana je bila okrogla miza o etnosu in narodnosti kot etnoloških problemih. Naš program je potrdil tudi IO ZEDJ. Sam kongres pa je bil zamišljen tako, da posvetovanje ne bi bil poštni nabiralnik za najrazličnejše prispevke, ker smo menili, da je tak način dela preživet.

Uresničitev: Na 3. seji IO SED se je pokazalo, da muzealci niso našli skupnega jezika, zato smo hoteli vsaj delno uresničiti razstavo (npr. transport ali poglavja iz socialne ali materialne kulture). Septembra je bilo jasno, da ne bo nikakršne razstave, ker se etnologi niso dogovorili niti o konceptu niti o načinu dela, še manj o svoji udeležbi pri tej razstavi. Tako je odpadel poglavitni razlog za

kongres v Ljubljani, ker Cankarjevemu domu nismo mogli ničesar ponuditi v zameno za njegovo propagando in popust pri ceni. Na vsaki seji je IO SED videl, kako zastavljeni načrti vodenijo, kako dobro zamišljene ideje propadajo, zato je IO sklenil, da ni mogoče več čakati na skupno akcijo etnologov. Kongres je bil „prenešen“ v Slovenj Gradec, kjer pa ni bilo dovolj prenočitvenih možnosti, zato smo se oktobra „selili“ v Rogaško Slatino, pripravljeno delo pa je spet na začetku. Sedanji program kongresa je skupek kompromisov med etnologi in folkloristi in šele decembra 1982 nam je na skupnem sestanku v Beogradu uspelo uskladiti vsa mnenja. Ob vsem tem sem prišel do spoznanja, da etnologi vedno radi govorimo o „akcijah“, pri konkretnem delu pa se kažejo individualizem, zaprtost, nepripravljenost za sodelovanje in izgovori o institucijskih načrtih. Zato krivda za nezmožnost postavitve vseslovenske etnološke razstave ne more pasti na muzejsko komisijo, saj ni dobila podpore in poročila vseh etnologov—kustosov. Vedno več bremen je padalo na rame IO, ki vsega dela sam ni zmogel, zato so se razumljivo, začeli tudi posamezni člani IO izmikati nalogam. Ob obveznostih, ki jih posamezniku in institucijam nalaga današnji čas, je to sicer človeško razumljivo, družbeno pa neopravičljivo. Postavilo se mi je zato seveda vprašanje, koliko so bile društvene akcije v preteklem letu predimenzionirane, kot predsedniku pa se mi je postavilo še vprašanje o upravičenosti obstoja društva. Je društvo kot koordinator dela anahronizem našega časa, ali niso društva stvar 19. stoletja? Posebno še zato, ker med člani ni bilo pravega odmeva na društvene pobude. Zanimivo bo slišati vaše mnenje, sam pa v takem delu, če se bo še nadaljevalo, ne vidim perspektive, zato prosim skupščino za razrešnico, čeprav sem bil na ta položaj izvoljen za dve leti, kar pa je bilo tako ali tako izjema. Če mi da skupščina soglasje za odstop, bom naprej izpeljal delo, ki sem ga sprejel kot predsednik jugoslovanskih folkloristov, to je delo za pripravo kongresa v Rogiški Slatini.

Drugo delo: V začetku januarja lanskega leta ste vsi etnologi dobili dopis, v katerem smo vas obvestili o koledarju vseh akcij društva in zveze za l. 1982. (Naj naštejemo nekatere, ki jih je sprejela tudi lanska skupščina: 1. posvetovanje na temo Etnologija in šola, 2. posvetovanje na isto temo v Gorici, skupaj z Italjani, 3. kongres ZDFJ, 4. izdajanje Glasnika itn..) Poleg koledarja sestankov so bili v obvestilih navedeni tudi pogoji udeležbe, roki za prijave itn., ker se je predlanskim veliko članov pritožilo, da ne vedo, kaj se dogaja v društvu, in o stvareh niso obveščeni. Zato smo pripravili koledar prireditvev za celo leto naprej, s prošnjo, da prijavite svojo udeležbo za posvetovanja. Rezultat: društvu se je prijavila samo 1 (ena) članica za kongres ZDFJ. Za vse druge akcije, pri katerih so sodelovali tudi naši člani, pa smo morali „novačiti“ osebno. Delo in načrti društva so bili tako skoraj popolnoma razvrednoteni, zato se mi je še z večjo ostrino postavilo vprašanje upra-

vičenosti društva, saj so skupne akcije popolnoma propadle in tako je društvo izgubilo svojo vlogo. Večje delovne uspehe so imele posamične komisije društva, malo pa so društveni ugled in delo reševali prizadevni posamezniki, katerih delo moram tu poudariti in ga sprejeti kot akcijo društva v celoti.

Majsko posvetovanje Etnologija in šola je bilo po udeležbi skromno, zato tudi ne tako plodno.

Vsi člani, ki so avgusta sodelovali na posvetovanju v Gorici, so dvignili ugled naše stroke, tako da so si Italjani vzeli za zgled delovanje našega društva.

Po osebnih vabilih sta bila zadovoljiva odmev in udeležba članov na decembrskem posvetovanju v Varaždinu. Kljub temu pa ostaja grenak priokus, saj je organizator —HED— dobil od svojih članov toliko prijav, da je postala udeležba vseh v Varaždinu problem, medtem ko slovensko društvo ni dobilo niti ene uradne prijave, kar velja tudi za posvetovanje o etnologiji in šoli v Gorici.

Med najpomembnejše dogodke lanskega leta pa upravičeno lahko štejemo retrospektivo slovenskega etnološkega filma in izid knjige Slovenski etnološki film — filmografijo Naška Križnarja

Razveseljivo v preteklem letu je bilo delovanje nekaterih posameznikov v društvu, ki so uspešno sodelovali v društvu in zunaj njega, kar vse daje višjo ceno opravljenemu strokovnemu delu SED. Navzven se etnologija po besedah nekaterih zunanjih opazovalcev kaže kot zelo aktivna, včasih celo agresivna. Aktivnost pa je bila v društvu le zasluga posameznikov. Tudi IO SED je bil aktiven, saj je hotel prebuditi marsikaterega člana, izpeljal je tudi nekaj pomembnih akcij, vendar včasih zelo nervozno in neusklajeno. Nervozna pa je bila posledica nerealnih želja, da čim več naredimo, da bomo manifestativni, da se izkažemo itn. Marsikdaj je prav ta „zagnanost“ motila člane, da se niso bolj vključili v društveno dogajanje. Zato bo v prihodnjem letu treba paziti, da se tej delovni „megalomaniji“ izognemo in da delo prilagodimo potrebam in možnostim našega društva in da ne forsiramo akcij, ki so samo plod IO.

Predsednik SED
Marko Terseglav

b) POROČILO UREDNIKA GLASNIKA SED

V letu 1982 so izšle 3 številke glasnika, 4. številka je izšla maja 1983. Prenos zadnje številke v novo leto ni zakrivilo uredništvo, pač pa smo dolgo čakali na članke, ki bi v Glasniku morali biti objavljeni. Glasnik bo s 4. številko zaključil program, ki je bil predstavljen bralcem v 1. številki. Žal sta tudi ta naš program in vabilo ostala brez odmeva. Poleg tega pa se sestanka UO in sosvet revije, na katerem smo govorili o vsebini Glasnika za leto 1982, ni udeležil nobeden član sosveta. Od društvenih članov smo na naše vabilo dobili samo 4 nenaročene prispevke.

Glasnik 1982 smo načrtovali v obsegu 120 tiskanih strani. S četrto številko bomo ta obseg presegle za približno 20 strani, kar gre na račun povečanja gradiva za 3. in 4. številko. Kljub temu presežku pa uredništvo pogreša več neposrednih člankov bralcev in članov društva. Tu se stvari kljub našim vabilom niso spremenile.

Posamične številke so bile po objavljenem programu zamišljene tematsko: prva je bila posvečena Levstiku, druga delno problemom etnologija in šola, tretja raziskavam slovenskega izseljenstva in četrta raziskavam neevropske kulture.

Kljub finančnim težavam nam je uspelo obdržati angleško prilogo, Glasnik pa na dostojni strokovni ravni. Številonaročnikovse večja, zdaj jih je okrog 600, treba pa bo še razširiti naročniško mrežo.

Sofinancerji nam za leto 1983 obetajo svoj prispevek le na podlagi avtorskih pol strokovnih prispevkov iz leta 1981, ko je bil glede tega Glasnik najskromnejši. Cene so poskočile in tako je zdaj ekonomska cena za Glasnik (za številko) že 200 din, naročniki pa jo prejemaajo za 30 din. Kljub temu večina naročnikov ni poravnala obveznosti niti za predlansko leto. To je treba storiti.

Poleg tega so nam sofinancerji v lanskem letu grozili z ukinitvijo revije ali pa z združitvijo s Traditiones oziroma Slovenskim etnografom. To nam grozi tudi letos, vendar pa po odmevnosti bralcev sodim, da tudi Glasnika ne potrebujemo. Če ga res ne, potem so borbe za Glasnik v letu 1983 sploh odveč. Ne morem namreč sprejeti mnenja, da le posameznik vleče voz naprej, ker se mi v društvu in pri urednikovanju zdi pot samotnih jezdecev popoln anahronizem.

Treba je torej več vašega sodelovanja pri časopisu (pripombe, mnenja, kritike, prispevki), posebej pa še poravnava članarine.

Urednik Glasnika SED

Marko Terseglav

c) POVZETEK POROČILA O DE-LU INŠTITUTA ZA SLOVENSKO NARODOPISJE V L. 1982

Sekcija za ljudsko slovstvo: Vodja sekcije dr. M. Matičetov je opravljaj dolžnosti upravnika inštituta, uredil inštitutski zbornik Traditiones 7—9, pripravil za tisk 2. del rezijanske bibliografije za čas od 1604—1926, evidentiral in preučeval knjižno zbirko doslej neznanih rezijanskih listin iz 14. — 18. stol. in napisal več člankov. M. Stanonik je organizirala zbiranje gradiva za predvideno zbirko slovenskih ljudskih pripovedk, sodelovala s predavanjem na kongresu v Varaždinu, napisala več člankov o ljudskem pesemskem izročilu v času NOB in pripravljala magistrsko nalogo.

V sekciji za šege in igre je mag. H. Ložar—Podlogar urejala in razčlenjevala gradivo o ženitovanjskih šegah na Dolenjskem in v Beli krajini z novih vidikov, napisala več knjižnih poročil za mednarodno revijo Demos, katere urednik je za Slovenijo. Stažist J. Fikfak je pregledal

temeljno evropsko literaturo iz teorije šeg, napisal več knjižnih ocen in sodeloval z referatom na posvetovanju v Varaždinu. Dr. N. Kuret je kot zunanji sodelavec končal inventarizacijo Narodopisne topografije Slovenske Štajerske.

V sekciji za glasbeno narodopisje so pripravili za tisk 3. knjigo Slovenskih ljudskih pesmi in začeli obdelovati gradivo za 4. knjigo. Dr. Z. Kumer je za tisk pripravila monografijo Ljudska glasbila in godci na Slovenskem, sestavila in za tisk pripravila Jahresbibliographie der Volksballadenforschung—11. zv., predavala na Filozofski fakulteti, pripravila 5 oddaj za RTV Ljubljana in napisala več člankov in knjižnih poročil. M. Ramovš je katalogiziral 500 plesov, pripravil več referatov in predavanj in vodil tečaje ljudskih plesov na Slovenskem. J. Strajnar je transkribiral na terenu zbrano gradivo, pripravil referat za kongres v Gorici in organizacijsko sodeloval v pripravah zanj, za RTV Ljubljana pa je pripravil 4 oddaje. M. Terseglav se je posvečal raziskavam folkloristike ob koncu 19. stol. na Slovenskem, bil na študijskem ispolnjevanju v Berlinu (NDR), pripravil referat za kongres v Gorici in napisal več knjižnih ocen in strokovnih člankov. Dr. V. Vodušek, ki je od 1. 9. 1982 v pokoju, je sodeloval pri pripravi 3. knjige Slovenskih ljudskih pesmi. 1. 9. 1982 je postal sodelavec inštituta I. Cvetko, ki se je lotil transkribiranja terenskih zvočnih primerov.

V sekciji za materialno kulturo je dr. T. Cevc po večletnem zbiranju gradiva na terenu pripravil za tisk monografijo Arhitekturno izročilo pastirjev, drvarjev in oglarjev na Slovenskem in pripravil spremno ilustrativno gradivo z več kot sto izvirnimi risbami. Z referatom se je udeležil posvetovanja konzervatorjev Slovenije v Kranju. Objavil je dve razpravi. Dr. A. Baš je opravil sklepni del zbiranja gradiva za predvideni oris oblačilne kulture na Slovenskem v prvi polovici 19. stol. Pregledal je zbirke v galerijah in muzejih na Slovenskem, dva meseca zbiral primerjalno gradivo v Münchnu, sodeloval v medakademijskem odboru za etnologijo in vodil konzultacije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Napisal je tudi 5 razprav in jih objavil v različnih glasilih.

Tone Cevc

d) ETNOLOŠKO DELO V GORENJSKEM MUZEJU V KRANJU — 1979 do 1982

Zaradi kontinuitete poročanja o etnološki dejavnosti v posameznih strokovnih ustanovah, ki jo je uvedel novi Glasnik SED, pa je bila v zadnjem času prekinjena, smo v pričujoče poročilo strnili pregled poglobitnih značilnosti etnološkega dela v našem muzeju v zadnjih štirih letih.

V razstavnih dejavnosti je bila tako po svojem vsebinskem obsegu kakor tudi po obsegu priprav in v organizacijskem pogledu najpomembnejši dogodek razstava Ljudska umetnost na Gorenjskem. Sredi leta 1980 je bila odprta v vseh prostorih v drugem nadstropju Mestne hiše v Kra-

nju, nato pa smo z njo dvakrat gostovali v Avstriji. Z izbranim gradivom so na razstavi sodelovali štirje muzeji Gorenjske — poleg Gorenjskega muzeja Kranj še Muzej v Škofji Loki, Čebelarski muzej v Radovljici; Muzej v Kamniku in Slovenski etnografski muzej. Strokovno sta razstavo pripravila etnološki in galerijski oddelek Gorenjskega muzeja. Pri njeni idejni zasnovi je sodeloval tudi specialist za slovensko ljudsko umetnost G. Makarovič, ki je prispeval tudi uvodno besedilo za katalog.

Že tradicionalno sodelovanje galerijskega delavca pri GM C. Avguština z Beljakom v obliki izmenjave galerijskih razstav je pobudilo tudi idejo o predstavitvi gorenjske ljudske umetnosti na sosednjem Koroškem. V organizaciji urada za kulturo pri občini Beljak je bila tako razstava po generalki v Kranju še istega leta v turistični sezoni odprta v Paracelsusovi dvorani v Beljaku. Prireditelj je omogočil tudi tiskanje kataloga v nemškem in slovenskem jeziku. Naslednje leto pa je bila razstava v organizaciji avstrijskega etnološkega muzeja na Dunaju in njegovega oddelka za vzhodnoevropske in južnoevropske etnološke zbirke v Kittseeju odprta v baročni graščini Kittsee, kjer je sedež tega muzeja. Organizatorja razstave sta omogočila novo izdajo kataloga v nemškem jeziku, ki je prinesel kot prispevek k razstavi tudi uvodna razmišljanja ravnatelj avstrijskega etnološkega muzeja K. Beitla. Doma in na tujem je doživela razstava velik odmev. Ob otvoritvi v Kittseeju je bila organizirana majhna muzejska matineja z dvema predavanjema kot vsebinsko dopolnitvijo razstave: Kmečka naselja in kmečka arhitektura v Gornjesavski dolini s predvajanjem filma (pripravila A. Novak) in predavanje C. Avguština Poslikane panjske končnice in njihov kulturnozgodovinski pomen. F. Schneeweiss je prispeval odmevnosti razstave besedilo v obliki zloženke, v strokovni periodiki pa je o njej pisal poznavalec slovenske etnologije L. Kretzenbacher, ki je še posebej poudaril kvaliteto muzeološkega pristopa pri predstavitvi tega obsežnega gradiva. Razstavljenih je bilo 207 eksponatov, poleg tega pa tudi celotna potujoča razstava poslikanih panjskih končnic, ki jo je pripravila M. Avguštin (Čebelarski muzej Radovljica). Za panjske končnice je Kretzenbacher zapisal, da še nikoli niso bile severno od Alp prikazane v tako velikem številu.

Vsebinsko je bila razstava zasnovana bolj ali manj klasično — razstavili smo predvsem gradivo iz kmečkega okolja. Novost je bila v tem okviru predstavitev cerkvene umetnosti. Čeprav v skromnem obsegu, je razstava opozorila na oblikovne kvalitete posameznih oblik kmečkih naselij in v večji meri, kot smo bili ob takih priložnostih navajeni doslej, opozorila na raznovrstnost oblikovnih kvalitet ljudskega stavbarstva. Razstava z gradivom iz Gorenjskega muzeja je zdaj postavljena v Mestni hiši.

V prizadevanjih za živ stik s publiko se je zvrstilo tudi več manjših razstav in sicer na mestih z največ obiskovalci — na sejmiščih. Poglavitni namen teh

razstav je odpiranje in približevanje etnološkega gradiva človeku, ki pride z njim v stik bolj mimogrede, ob drugih opravilih, npr. na sejmih. Pokazalo se je, da so take razstave na podeželju mnogo odmevnejše od tistih, ki jih postavimo v muzeju, in tudi od tistih, s katerimi gostujemo v raznih krajih. Ljudje so zadovoljnejši, če najdejo „sebe“ v širšem okolju, in to, če je mogoče, kar „na placu“.

Že vrsto let sodelujemo z mariborskim sejmom na njihovi jesenski prireditvi. Ob tej priložnosti preprosto del razstave iz planšarske zbirke v Bohinju prenesemo na sejmišče v Maribor. Prav tako že kar redno sodelujemo na sejmskih prireditvah na Gorenjskem sejmju. Tako imamo v Kranju skoraj že kar stalni prostor za etnološko razstavo v sejmskih razstavnih prostorih, kjer so se zvrstile naslednje razstave: Starejše oblike kmečkega gospodarstva na Gorenjskem (1979), Notranja oprema gorenjske kmečke hiše (s poslikanim pohištvom iz 19. stoletja) (1979), Planšarstvo na Gorenjskem (1980), Gorenjska kmečka hiša (oprema med obema vojnama) (1980), Ko še ni bilo elektrike... (1981) in Iz nevestine bale (1982). Poskrbljeno je za zgoščena besedila in pojasnila, pa tudi za primerno publiciteto v pokrajinskem časopisu. V Radovljici sta bili v turistični sezoni v organizaciji radovljiškega muzeja postavljeni še dve razstavi: Oblikovanje v lesu na Gorenjskem (1979) in Lončarstvo na Gorenjskem (1980).

Začetih je nekaj raziskovalnih nalog, prekinjenih, le najnovejša raziskava o ljudski prehrani je pripravljena za objavo v Šenčurskem zborniku. Začeli smo tudi z delom za rajonizacijo občine Jesenice. V internem delu so tudi opazni premiki v zvezi z urejanjem fototeke. Po novi etnološki sistematiki je nad 10.000 črno-belih fotografij tematsko razvrščenih v 49 razdelkov, v vsakem razdelku pa še po krajih; členitev je bila prilagojena posebnostim gradiva, pa tudi potreb v muzeju, in zato v nadrobnostih tudi dopoljena. Na dokumentacijo in podobno ureditev pa čaka še približno 4.000 dia posnetkov.

Pomembna prelomnica v dosedanji praksi je sodelovanje med etnologi in zgodovinarji. To je dogodek, vezan na pomlad 1982, ko so se sodelavci oddelka za novejšo zgodovino v zvezi s pripravami na načrtovani muzej revolucije odločili za interdisciplinarno delo tudi z etnologi. In od sredine leta naprej že živo teče delo na terenu v sodelovanju z oddelkom na FF. V okviru redne počitniške prakse je sedem študentov za etnologijo s posebno vprašalnico zbiralo pri udeležencih revolucije iz leta 1941 gradivo o vprašanih materialnega, osebnostnega, organizacijskega značaja, o medsebojnih odnosih, o vplivih in posledicah spremenjenega načina življenja v enotah. Anketiranih je bilo 127 oseb. Mentorsko delo s študenti je vodil F. Benedik. Sodelavec na oddelku za novejšo zgodovino J. Dežman pa je na osnovi celotne serije vprašalnic za etnološko topografijo slovenskega prostora pripravil načrt za etnološko preučevanje načina življenja v drugi svetovni voj-

ni. Pri tem delu sodeluje šest študentov. Obojestranska je ugotovitev, da je sodelovanje konstruktivno.

A. Novak

e) ETNOLOŠKI ODDELEK POKRAJINSKEGA MUZEJA V MARI-BOR

Pokrajinski muzej v Mariboru deluje na območju osmih občin: Maribor, Lenart, Gornja Radgona, Radlje ob Dravi, Dravograd, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec in Slovenska Bistrica.

Poleg skrbi za stalno etnološko zbirko smo v letu 1982 nadaljevali z urejevanjem kartoteke, fototeke, negativoteke in z dopolnjevanjem terenskega arhiva. Za boljši stvarni, krajevni in časovni pregled gradiva smo morali izdelati kartotečne liste, ki smo jih razvrstili po posamičnih geslih. Tako je bilo v preteklem letu sestavljenih okrog 1500 enot za muzealije in 200 enot za terenski arhiv in fototeko. Delo se nadaljuje. V preteklem letu se je fototeka povečala za 120 novih fotografij.

Etnolog je razširil in pripravil za objavo članek „Razkroj tradicionalne kulture na severnem Pohorju“, opravil korekture in dopolnitve svojih člankov za Bistriški, Radeljski in Ruški zbornik, nadaljeval z izpisovanjem arhivskega gradiva, evidentiral fotografsko in risano gradivo, ki ga hrani Pokrajinski arhiv Maribor (predvsem gradivo, ki ga je zbirala ekipa Zgodovinskega društva Maribor v letih po osvoboditvi). Za etnološko topografijo občine Radlje je nadaljeval zbiranje in urejanje gradiva.

V preteklem letu smo skupaj z Zavodom za spomeniško varstvo Maribor pripravili občasno razstavo „Pohorska arhitektura“. Ker muzej nima primernih prostorov za občasne etnološke razstave (viteška dvorana mariborskega gradu za to res ni primerna), smo z razstavo gostovali v avli Kreditne banke Maribor.

Terensko delo je bilo v letu 1982 povezano v glavnem s pripravo razstave. Delo na terenu je bilo opravljeno skupaj s konservatorjem etnologom Zavoda za spomeniško varstvo Maribor. Delo je potekalo na območju Ruš, Smolnika, Lovrenca, Kumna, Rdečega brega, Janževega vrha, Lehna, Šentjanža nad Dravčami, na južnem Pohorju pa na Tinju.

Lani je muzej pridobil 164 predmetov, največ z odkupom od carinarnice v Gornji Radgoni, nekaj z odkupom in podaritvami. Problem deponiranja predmetov ostaja še do nadaljnjega odprt, saj so prostori etnološkega depoja premajhni in tudi prenatrpani. Nekatere predmete pa celo shranjujemo v omarah in skrinjah, ki so nameščene v stalni zbirki.

Tone Petek

f) ETNOLOŠKI ODDELEK POKRAJINSKEGA MUZEJA V KOPRU

Delovni program za leto 1982 je bil prilagojen sanaciji in adaptaciji muzejske stavbe, ki je že od začetka leta 1981 zaprta za obiskovalce. Prednost smo dali študijski pripravi novih zbirk, terenskemu delu, zbiranju in evidentiranju gradiva in urejanju dokumentacije. Poleg tega smo opravili veliko manipulativnega in internega dela ob selitvi v nove delovne prostore in ob urejanju depojev, muzejske knjižnice, laboratorija in fotolaboratorija.

Študijsko delo je bilo vezano predvsem na postavitev etnološke zbirke v obnovljeni gotski hiši na Gramscijeve trgu. Ker so bila gradbena dela na objektu (izvajalec Medobčinski zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine) zaključena šele ob koncu preteklega leta, smo bili s predvideno selitvijo v dokajšnji zamudi.

V osnovni postavitve stalne zbirke sta zajeti meščanska in vaška kultura na območju Slovenske Istre od 17. stoletja do danes. V pedagoško zastavljenem programu bodo lahko sodelovali učenci in občani — pri demonstraciji različnih obrti. Tako bomo poskusili doseči dvoje:

— skupaj z obiskovalci neposredno predstaviti te dejavnosti,

— hkrati pa spodbuditi obiskovalcem zanimanje za istrsko kulturo, ki jo bodo ponazarjali razstavljeni predmeti.

Etnološka zbirka je torej dobila ustrezne prostore, tudi glede na ambient. Ker je to prvi samostojni oddelek te vrste, smo k oblikovanju koncepta povabili različno usmerjene etnologue (muzealce, pedagoge in urednika), prav tako pa druge strokovnjake (arhitekta, sociologa in zgodovinarja, kiparja in konservatorja—preparatorja). V prizadevanju za nazornejšo etnološko koncepcijo si bomo pomagali tudi s tehničnimi pridobitvami in vizualnimi sredstvi. Pri tem sta nam priskočili na pomoč tovarna Utensilia iz Ljubljane in tovarna Iskra iz Kranja. Predvidevamo, da bo zbirka odprta za obiskovalce septembra 1983.

V terensko delo je bilo poleg zbiranja podatkov za stalno zbirko vključeno tudi delo v sklopu priprave predloga za razglasitev kulturnih spomenikov v Istri. Študijo pripravlja Medobčinski zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine v Piranu.

Evidentirano in delno izbrano je bilo etnološko gradivo za krajevno muzejsko zbirko v Dekanih, ki bo postavljena v letu 1983. V terensko delo sodi tudi sodelovanje s Pomorskim muzejem v Piranu pri ureditvi in postavitvi oljčnega mlina v Gorelih pri Ravnu.

Muzejska etnologinja se je v prejšnjem letu ponovno udeležila mladinskega raziskovalnega tabora v Italiji. V akciji „Doberdob 82“ je kot mentor sodelovala pri raziskavi kamnoseštva, življenja kamnosekov in ribištva v doberdobskem jezeru.

Zvona Ciglič

g) POROČILO O DELU KUSTOSA ETNOLOGA V PIRANSKEM POMORSKEM MUZEJU

Nadaljevali smo z rekonstrukcijo oljčnega mlina — torklje — v Tonini hiši v Ravnu. Odkupili smo 31 novih predmetov, jih očistili in konservirali. Mladinci iz vasi so nam opravili izkop za postavitev oljčne stiskalnice. Vsa zahtevnejša dela smo opravili delavci muzeja. 10. oktobra smo z deli končali. Otvoritev oljčnega mlina je bila 15. oktobra.

Hkrati z nastajanjem nove muzejske zbirke je na terenu potekalo topografsko raziskovanje oljarstva. Zajelo je vasi koprške in piranske občine. Pregledali smo arhivsko gradivo v Pokrajinskem arhivu Koper (obdobje 1840—1945), dostopno domačo in tujo literaturo in terenske zapise o oljarstvu, ki jih hrani Pokrajinski muzej v Kopru.

Za načrtovano stalno ribiško zbirko v Izoli smo odkupili 43 novih predmetov. Julija smo pripravili v Izoli razstavo z naslovom Razstava ribiških eksponatov (namenjenih za stalno ribiško zbirko v Izoli), ki smo jo v avgustu prenesli v Zbirko Splošne plovbe v Portorožu. Pri njej so sodelovali tudi dijaki piranske gimnazije, ki so preučevali način življenja in lovna orodja izolskih ribičev.

Muzejsko etnološko dokumentacijo smo dopolnili z 200 kartoni etnološke hemeroteke, z več kot 70 kartoni terenskih zapisov, etnološko fototeko pa smo dopolnjevali s tematiko oljarstva.

V zadnjih dveh mesecih leta smo pregledali in uredili stanje muzejskih depojev. Stekle so tudi priprave za katalog o kmečki hiši v Istri, ki naj bi ga izdali v letu 1983.

Zora Žagar
Pomorski muzej Piran

h) POROČILO O DELU KUSTOSA ETNOLOGA V POSAVSKEM MUZEJU

Težišče etnološkega dela je bilo terensko in arhivsko zbiranje gradiva o slivarjih in priprava razstave in publikacije „Slivarji“. Poleg tega smo v prvih dveh mesecih evidentirali in inventarizirali 532 etnoloških predmetov; obenem so bili ti predmeti očiščeni in čakajo na ureditev prostorov, kjer bi bili prvič primerno deponirani.

Delo z javnostjo je vsebovalo predvsem vodstva po muzejskih zbirkah in občasnih razstavah; vodstev je zlasti v spomladanskih in jesenskih mesecih mnogo (v letu 1982 je muzej obiskalo 284 skupin, ki jim je 5 strokovnih muzejskih delavcev vsem nudilo vodstvo).

Septembra smo javnosti predstavili razstavo Slivarji. Otvoritev v Posavskem muzeju v Brežicah je pomenila krajanom Bizeljskega celo nekaj krajevnih praznik. Ženske so „zapopévale“, kot so to počele pred desetletji ob lupljenju sliv, igralec Miha Baloh pa nam je z recitacijo „Briških češparjev“ približal Zorzutovo slivarsko etno-pesem. Ogledali smo si premiero filma Slivarji v realizaciji Naška Križnarja. Film je bil posnet leta

1981 ob izvedbi rekonstrukcije predelave sliv v prinele na Bizeljskem. Otvoritve razstave se je udeležilo izjemno število ljudi, okoli 200. Razstava je bila na ogled med 17. sept. in 19. okt. in si jo je med tem časom ogledalo 3390 obiskovalcev. Od 8. nov. do 6. dec. smo z razstavo gostovali v galeriji sevniškega gradu, kjer sta ob otvoritvi zapeli in zaigrali ljudski pevki iz Pôkleka nad Blanco. Tudi ob tej priložnosti smo obiskovalcem predstavili film Slivarji. Med 9. dec. in 20. jan. je bila razstava gost Narodnega in Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani. V razstavišču Arkade je bil ob otvoritvi razstave predstavljen film Slivarji. Razstavo si je v Arkadah ogledalo okoli 2000 obiskovalcev. Vse otvoritve je spremljala pokušina končnega izdelka — prinel.

Vzporedno z razstavo „Slivarji“ smo se trudili zbuditi zanimanje za ponovno oživitev slivarske dejavnosti med prebivalci Bizeljskega in pri podjetju Slovenija Sadje, ki je bilo glavni organizator in izvoznik prinel po 2. svetovni vojni. Prebivalce Bizeljskega skušamo navdušiti za vsakoletno prireditev slivarskega dneva, ki naj bi vsebovala vrsto vzporednih kulturnih dogodkov na Bizeljskem. Korak k bližanju slivarske misli je pomenilo nedavno predvajanje filma Slivarji na Bizeljskem.

Ivanka Počkar

i) POROČILO O ETNOLOŠKEM DELU V MURSKOSOBOŠKEM MUZEJU

Muzej v Murski Soboti stoji pred velikim programom—posodobitvijo muzejskih zbirk. V letu 1979 je bila otvoritev posodobljenega arheološkega oddelka, v tem srednjeročnem obdobju pa načrtujemo posodobitev dveh prostorov etnološkega oddelka: prostora za tekstil in nošo. Inventarizirani tekstil je shranjen v škatlah, popravljen, še ne urejen v depoj, ostale shranjene muzealije iz lesa in kovin pa vzdržujemo.

V etnološkem oddelku je postavljena nova oprema za dokumentacijo, nabavljena že pred leti.

V letošnjem dvajsetdnevem terenskem delu je kustosinja zbirala podatke za razstavo „Kmečka hiša v pokrajini ob Muri“. Razstava je gostovala v Razstavnem salonu Radin v Radencih v mesecu juliju. Nadalje je etnologinja zbirala dokumentacijo za izpopolnitev arhiva prostoročnih risb. Iz vasi Filovci je posnetih dvajset pročelij najstarejših, najznačilnejših prekmurskih domov. Fond fototeke ljudskega stavbarstva je dopolnjen s 100 fotografijami domov s šatorastimi vhodi v krajih Hodoš, Šalovci.

Terensko delo je rodilo nekaj sadov, nekaj krajših prispevkov, poročil, objav v informativnih glasilih.

Sproti obdelujemo muzejsko gradivo, vpisujemo muzealije, jih inventariziramo, vpisujemo terensko gradivo, prostoročne risbe, urejamo kartoteke.

(Nadaljevanje na 17. strani)

(Nadaljevanje z 12. strani)

Največja pridobitev za naš muzej je diaprojektor kot pripomoček pri predavanjih.

Vlasta Koren

j) DELO IN NALOGE ETNOLOŠKEGA ODDELKA SOMBATEJSKEGA MUZEJA

Kot slovenski kustos etnolog v Muzeju Savaria v Szombathelyu na Madžarskem sem l. 1982 imela dve večji nalogi. Končala sem delo za rajonizacijo Porabja in napisala scenarij za razstavo Slovenci v okolici Monoštra.

Rokopis z naslovom Slovensko Porabje (175 str.) so pregledali Fanči Šarf, Milan Natek, Vilko Novak in Slavko Kremenšek; skupaj smo se od 6—8. decembra 1982 sestali v Ljubljani in se dogovorili za dokončno vsebino in obliko objave besedila. Po dogovoru bom zgodovinski del razširila s podatki o pribinovi kneževini, o Slovencih v šomodski županiji in dopolnila ostale podatke. Poglavlja o demografskem razvoju, poklicni in socialni sestavi bom opremila s tabelami in dopolnila s podatki za vsako slovensko vas. V posamičnih poglavjih bom za izbrana kraja (Gornji Senik, Števanovci) posebej naštel podatke. V elaboratu bom skušala še bolj poudariti narodnostni značaj območja. Na ljubljanskem sestanku sva se z Janezem Bogatajem dogovorila tudi za število in vsebino fotografij in risb. Rok oddaje rokopisa v obeh jezikih smo določili 20. februar 1983.

Razstava Slovenci v okolici Monoštra bo postavljena v dveh prostorih monoštrskega muzeja. Za muzejski namen bo obnovljena t. i. Štajerska hiša v bližini tovarne kos. V pritličnih prostorih muzeja bo krajevnozgodovinska predstavitev Monoštra. V dveh nadstropnih prostorih bo omenjena lokalnozgodovinska in etnološka razstava Porabja, v ostalih dveh prostorih pa bo na ogled razstava o lončarstvu v jugozahodnem delu Prekodonavja. Razstava o Slovencih želi prikazati naselitev Slovencev v Prekodonavju, njihovo gospodarstvo, stavbarstvo, prehrano, nošo, šege, rokodelstvo in obrt, izseljenstvo in sezonstvo, vpliv industrializacije v slovenskih vaseh v okolici Monoštra. Naslovi in podnapisi bodo dvojezični (madžarsko-slovenski), ponekod pa trojezični (madžarski-slovenski-nemški). Otvoritev muzeja načrtujemo maja l. 1983. Ob tej priložnosti bi lahko na tiskovni konferenci v Monoštru predstavili tudi rajonizacijo „Slovenskega Porabja“.

V rajonizaciji smo se odločili za Gornji Senik, o katerem bi napisali monografijo. Pisanje študije je prav tako kot je bila tudi rajonizacija, vključeno v moj delovni načrt za VI. petletni plan (1981—1985) Muzeja Savaria. Vzporedno z zbiranjem podatkov za rajonizacijo se je nabralo veliko podatkov tudi za Gornji Senik. V glavnem je sestavljena bibliografija o virih in literaturi za Gornji Senik. Za l. 1983 načrtujem pregled virov (predvsem arhivalij v szombathelyskem in budimpeštanskem arhivu) in

literature. Na terenu smo že zbirali podatke o noši, prehrani, poljedelstvu in živinoreji in družinsko-sorodstvenih vezeh. Seznam hiš in njenih stanovalcev iz l. 1980 nam nudi dragocene podatke o gospodarskih in družbenih enotah naselja. To bi lahko uporabili kot izhodišče za nadaljnje raziskovanje družbene, gmotne in duhovne kulture Slovencev na Gornjem Seniku.

Marija Kozar—Mukič

k) POVZETEK POROČILA ETNOLOŠKE SEKCIJE SKUPNOSTMUZEJEV SLOVENIJE

Na skupščini zbora delegatov Skupnosti muzejev Slovenije je bila 25. 2. 1981 imenovana Etnološka sekcija Skupnosti muzejev Slovenije. Etnološka sekcija Skupnosti muzejev Slovenije je prevzela reševanje upravno strokovnih nalog in problemov, Etnološka sekcija Društva muzealcev Slovenije pa deluje na strokovnem področju.

Vodja sekcije tov. Korenova se je odločila, da zaradi skromnih denarnih sredstev in zato zelo omejenih možnosti srečanj etnologov Slovenije, komisija za začetek z anketiranjem dobi vpogled v dejavnost etnologov v strokovnem in strokovno upravnem pogledu. Skupno je bilo anketiranih 60 muzejev, muzejskih zbirk z etnološko dejavnostjo v Sloveniji, razposlanih je bilo 140 anket. Anketiranje je omogočil Pokrajinski muzej v Murski Soboti. Na anketo so odgovorili vsi, dobili smo podatke tudi od nastajajočih krajevnih zbirk v Sloveniji. Po zakonu o varovanju naravne in kulturne dediščine morajo skupščine občin evidentirati zasebne in šolske zbirke v občinah, oziroma voditi razvid premičnih in nepremičnih etnoloških spomenikov v svoji regiji.

V posamičnih muzejih v Sloveniji je zaposlen en etnolog, v Slovenskem etnografskem muzeju 7 etnologov; iz ankete so razvidna še prosta delovna mesta za etnologue v Ribnici, Kopru, Novem mestu, Tržiču, Ravnah in Lendavi.

Odgovori kažejo, da si želijo etnologi več posvetovanj, kjer bi dobili navodila za enotno poslovanje v vseh muzejih po Sloveniji. Predvsem si kustosi želijo strokovnih seminarjev, seminarjev za osnovna muzejska opravila, naloge, seminarjev za preparatorje. Tesnejša povezanost s SED je zaželena pri objavljanju, usmeritvi srednjeročnih programov etnološke dejavnosti. Etnologi si želijo strokovne pomoči Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani. Kulturna skupnost Slovenije naj bi omogočila kustosom etnologom študijska spopolnjevanja doma in v tujini.

Kustosi etnologi na svojih delovnih mestih opravljamo vse naloge kot kustosi, vendar ugota-

vljamo, da je uveljavljenost posameznikov nazven dokaj različna.

Vlasta Koren

I) POROČILO KOMISIJE ZA FILM PRI SED

Na svoji redni (in edini) seji, 15. 1. 1982, je komisija pretehtala dosedanje delo od ustanovitve SED 1975 do lani in se v tem letu odločila za „realni“ program. Na prvo mesto smo postavili spodbujanje množične uporabe filma med slovenskimi etnologi. V ta namen smo izvedli naslednje akcije:

— Vsem etnološkim ustanovam smo poslali vprašalnik (anketo) o stanju filma pri njih. Odgovorilo je 14 zainteresiranih ustanov. Odgovori so objavljeni v Glasniku SED 1/1982.

— Sočasno z anketo so ustanove prejele tudi Priporočilo o uporabi filma pri rednem delu, z nekaterimi konkretnimi nasveti.

— Glasnik SED je pričel objavljati rubriko Filmski kotiček, ki redno poroča o novostih na tem področju. (Glej Glasnik 1, 2, 3/1982!) Tudi na tem mestu ponovno vabimo filmsko čuteče etnologue, da se množično pridružijo ne ravno številnim dopisovalcem v to rubriko.

Ostale uresničene naloge:

1.) Prizadevanja za proizvodnjo etnološkega filma so tekla po dosedanjih izoblikovanih kanalih. Pri Centru za etnološki film pri Goriškem muzeju je bil posnet prvi etnološki film Posavskega muzeja Rekonstrukcija izdelovanja prinela na Bizeljskem (strokovna predloga Ivanka Počkar, realizacija Naško Križnar). Stik s filmskimi producenti je bil ohranjen bolj po inerciji iz preteklih let kot načrtno. Tako je še v delu en projekt iz serije Kako živimo pri DDU Univerzum (Bogataj, Kozolec). RTV Ljubljana je posnela dokumentarec na osnovi Bogatajevega teksta o mlinarjih v dolini Krke. Z RTV Ljubljana pa so sodelovali kot strokovni sodelavci oz. realizatorji še drugi etnologi — Mira Omerzel—Terlep z nadaljevanjem serije o ljudskih glasbilih, Zmago Šmitek z neevropsko tematiko in Ivan Sedej s prispevki o ljudski arhitekturi.

2.) Pomembna lanskoletna akcija je tudi predstavitev slovenskih etnoloških filmov na mednarodnem posvetovanju folkloristov in etnologov v Gorici (Italija) na temo Etnologija in šola. Predstavili smo nekaj filmov iz serije Kako živimo, objavljen pa je bil tudi referat na omenjeno temo (Gorica, 28.—30. avgusta 1982).

3.) SED je finančno in organizacijsko sodelovalo pri izdaji knjige Naška Križnarja Slovenski etnološki film—Filmografija 1905—1980, ki je lani

izšla pri Slovenskem gledališkem in filmskem muzeju s sodelovanjem Goriškega muzeja.

4.) Velika Retrospektiva slovenskega etnološkega filma v Cankarjevem domu v Ljubljani (10. in 11. 11. 1982) je nadomestilo za našo načrtovano akcijo — vsakoletno revijo novega etnološkega filma. Še več — Retrospektiva je s šestimi obsežnimi programi prvič izčrpno seznanila strokovnjake in laike tako o zgodovinskih, kakor o aktualnih dosežkih na tem področju. Uspešen je bil tudi razgovor ob predstavitvi omenjene knjige.

5.) Lani je SED prvič podelilo nagrado za etnološki film na I. mednarodnem festivalu industrijskega, obrtnega in etnografskega amaterskega filma na Prevaljah, 8. in 9. maja 1982. Zaradi izenačenosti kvalitete in zaradi možnosti popularizacije etnološkega filma in dejavnosti SED smo podelili celo dve nagradi (knjigi Zakladi Slovenije in Slovensko ljudsko izročilo). Udeležba SED na tej zanimivi mednarodni manifestaciji etnološkega filma naj bi postala tradicionalna, saj amaterski filmski snemalci že od nekdaj dobro zalagajo fond slovenskega etnološkega filma. Podpisani je za festival leta 1983 predlagal in izdelal nova določila, ki natančneje od dosedanjih opisujejo značilnosti etnološkega filma kot posebne zvrsti amaterskega filma.

6.) Predsednik Komisije se je lani udeležil ustanovnega sestanka Komisije za film ZEDJ v Zagrebu, 3. 5. 1982 (predsednica Zorica Rajković, Zagreb). Sprejet je bil program dela zvezne Komisije, ki se v dobršni meri naslanja na slovenske izkušnje. Z zagrebškimi kolegi smo se v Zagrebu na njihovo vabilo sestali še dvakrat. Na RTV Zagreb smo si ogledali dva programa televizijskih filmov na etnološke teme. (O tem bo poročal Glasnik SED v prihodnjih filmskih kotičkih).

Od sprejetega programa za leto 1982 je ostala neuresničena le ena naloga — Republiški seminar etnološkega filma, ki pa jo bomo izvedli letos.

Delo v Komisiji za film je odprto za vse člane SED, aktivno delovno skupino pa za sedaj tvorijo naslednji člani: Janez Bogataj, Andrej Dular, Naško Križnar, Julijan Strajnar. Na omenjeni redni seji Komisije smo namesto dosedanjega člana Nika Kureta, ki je odstopil, izbrali Zmaga Šmitka, ki pri raziskovanju neevropskih kultur uporablja tudi film.

Predsednik komisije
Naško Križnar

m) PROGRAM DELA KOMISIJE ZA FILM PRI SED ZA LETO 1982

Na svoji redni seji, 15. 1. 1982, je Komisija za film v sestavi, Janez Bogataj, Andrej Dular, Naško Križnar, Julijan Strajnar ter Zmago Šmitek kot opazovalec razpravljala med drugim tudi o Programu dela za leto 1982 in sklenila naslednje:

Prizadevanja Komisije za film so bila od ustanovitve SED (1975) dalje usmerjena:

1.) v iskanje možnosti za ustanovitev slovenskega centra za etnološki film,

2.) v iskanje drugih producentov, ki bi bili pripravljeni uresničevati etnološke projekte.

Od obeh okvirnih prizadevanj smo pri prvem uspeli, da je zaživel (neformalno) Center za izdelavo filmske dokumentacije v Goriškem muzeju v Novi Gorici, ki je v omenjenem obdobju izdelal 8 etnoloških filmov (eden od teh je na video kaseti) za 5 različnih naročnikov (2 od teh filmov sta še v izdelavi).

V sklopu drugega okvirnega prizadevanja pa smo v tem obdobju realizirali serijo šolskih filmov o slovenski ljudski kulturi za producenta DDU Univerzum v Ljubljani. Izdelanih je 8 filmov.

Na podlagi kritičnega obravnavanja dosedanjih prizadevanj smo sestavili program nadaljnjega dela.

PROGRAM

1) Na prvo mesto smo tokrat postavili spodbujanje množične uporabe filma med slovenskimi etnologi. Zato bomo leta 1982 izvedli naslednje akcije:

— anketa in priporočilo o položaju etnološkega filma v naših ustanovah (februar),

— republiški seminar etnološkega filma (september — oktober), z mislijo na Zvezni seminar leta 1983,

— vsakoletna Revija (pregled) slovenskega etnološkega filma (oktober),

— stalno informiranje članstva o etnološkem filmu v Glasniku SED („Filmski kotiček“).

2) Še naprej si bomo prizadevali za ustanovitev slovenskega Centra za etnološki (znanstveni) film, ki edini lahko omogoči že davno dogovorjen cilj — k vsaki etnološki raziskavi dokumentarni filmski zapis. In to:

a) v sklopu republiškega Centra za znanstveni film, kjer se bodo našle tudi druge zainteresirane znanstvene panoge,

b) v okviru ene od obstoječih republiških etnoloških institucij (Oddelek za etnologijo, Inštitut za slovensko narodopisje pri SAZU, Slovenski etnografski muzej),

c) v obliki dosedanje skromne neformalne produkcijske zaslombe v Goriškem muzeju.

3) Skrbeli bomo za stik z drugimi producenti v prid proizvodnje poljudnoznanstvenih filmov, ki širijo dosežke in spoznanja naše vede. Tako bo na prvem mestu oživitve stika z DDU Univerzum (Predstavitev slovenskih ljudsko kulturnih območij), z RTV (Nanizanka na podlagi knjige Slovensko ljudsko izročilo) in iskanje drugih producentov za zahtevnejše filmske projekte, ki jih sami ne moremo realizirati (npr. Dan mrtvih).

Da bi delo Komisije za film zaživel v polni meri, predlagamo, da dosedanje članstvo Komisije povečamo s predstavnikom Slovenskega etnografskega muzeja, s predstavnikom Inštituta za slovensko narodopisje (namesto dosedanjega

člana Nika Kureta) in da vključimo mag. Zmaga Šmitka, ki aktivno preučuje neevropske kulture tudi s pomočjo filma.

Predsednik Komisije za
film pri SED
Naško Križnar

PREBERITE

Spomladi letos je Slovensko etnološko društvo razposlalo vsem etnološkim ustanovam vprašalnik, iz katerega smo želeli dobiti osnovne podatke o etnoloških ustanovah in gradivu, ki ga hranijo.

Še enkrat prosimo vse ustanove in kustose—etnologue, ki izpolnjenih vprašalnikov še niste poslali, da to naredite **takoj**, ker potrebujemo Vaše odgovore za pripravo registra jugoslovanskih etnoloških ustanov in zbirk. Računalniško obdelavo podatkov vodi računski center v Zagrebu, skupaj z Zavodom za istraživanje folklorja. Jugoslovanskemu registru bo sledil še register balkanskih etnoloških ustanov, tako da bomo imeli vse podatke o ustanovah in zbirkah, v katerem seveda ne sme manjkati Vaša ustanova ali zbirka. Prvi in temeljni korak v nadaljnji računalniški obdelavi podatkov je vsekakor jugoslovanski register zbirk in etnoloških ustanov, ki bo izšel tudi v knjižici. Ta pa bo na razpolago vsem etnologom. Zato prosimo vse tiste, ki vprašalnika še niste izpolnili, da to storite čimprej. Tisti, ki vprašalnika po naključju niste dobili ali potrebujete še dodatne informacije, se obrnite na SED.

SED